

'Je leert niet alleen, je leert met elkaar'

Interview met een gedreven opleidingsdocent

Haar eerste ontmoeting met onderwijskunst leek in een frustratie te eindigen. De folder voor de onderwijskunstconferentie in Nijmegen (in januari 2004, red.) was al verscheurd. Onverwacht kwam er een opening. En wat voor één! Van conferentieganger naar onderwijskunsttrainer en ontwikkelaar onderwijskunstminor. Een interview met Annelies Kraaiveld. 'Iets wat je hart heeft, daar ga je voor.'

Een uitnodiging voor de onderwijskunstconferentie in Nijmegen. Dat vormde voor Annelies Kraaiveld de eerste kennismaking met onderwijskunst. Toch zat deelname aan de conferentie er niet in. Ze stond op het punt af te zwaaien als basisschooldirecteur, en als opleidingsdocent aan *Driestar educatief* verder te gaan. 'Jammer, onderwijskunst sprak me heel erg aan. Hier worden inhouden en didactiek aan elkaar geknoopt. Dat is het armzalige van de onderwijskunde: pedagogiek en didactiek staan los van elkaar. Onderwijskunst is een schitterende manier van onderwijs. Inhouden zijn betekenisvol voor leerlingen en vormen geen trukendoos.' Onverwacht kwam er toch een opening. Bert Kalkman vroeg haar mee te gaan draaien binnen de onderwijskunstmodules. Zo maakte ze toch haar opwachting in Nijmegen. Niet als basisschooldirecteur, maar als opleidingsdocent.

Kwaliteit

In korte tijd maakte ze kennis met een breed scala aan onderwijskunstactiviteiten. 'Zo'n beetje alles wat er was, heb ik gedaan.' Annelies reisde af naar Hongarije, voerde een stukje van 'De fabels van Aesopus' uit in groep 8 van haar voormalige school, voerde een socratisch gesprek met kinderen uit groep 3 en deed Rembrandt met studenten uit pabo 2. Annelies: 'Wat moet je verwachten van een groep 8 op vrijdagmiddag? In ieder geval niet dat ze de hele middag Nederlands krijgen. Totdat ik een gedeelte uit 'De fabels van Aesopus' uitvoerde. De motivatie was enorm! Dat is het mooiste: zien dat kinderen groeien. Een meisje – met de laagste Cito-score – hield een schitterende dialoog tussen de wolf en het lam. De klas was onder de indruk. Dat de werkvorm opkomt uit de inhoud is zo mooi. En dan die diepte. Binnen korte tijd zaten we – spontaan – op zo'n wezenlijk diepte! Die bereik je zelfs niet snel in je bijbelverhaal. Dat is onderwijs dat het hart raakt. Het haalt kwaliteit uit kinderen.'

Annelies benadrukt dat onderwijskunst ook heel goed is voor het pedagogisch klimaat. 'Je bent allemaal gelijk. Je kijkt naar hetzelfde schilderij, je hebt dezelfde soort stenen in je hand, je bent samen met iets bezig. De inhoud vraagt het om haar blanco tegemoet te treden. Het IQ is niet van belang!'

Als directeur zou ik ...

Als Annelies nog directeur was, zou ze haar team proberen warm te maken voor onderwijskunst. 'Ik zou eerst met elkaar nadenken over wat belangrijk is in het onderwijs en de vraag stellen of dat genoeg aan bod komt. Vervolgens heb je het natuurlijk over wat er aan gedaan kan worden. Goed voorbeeld doet goed volgen. Ik zou zeker een voorbeeld willen geven, met kinderen of met het team.'

Om onderwijskunst op haar basisschool een plaats te geven, zou ze eerst met haar team de onderwijskunsttraining volgen. 'Het is enorm belangrijk het samen te doen. Je leert met en van elkaar.'

Wat Annelies betreft mondt de cursus uit in het zoeken van één of twee onderwerp(en) in de jaargroep die geschikt zijn om er iets moois van te maken. 'Ik zou mijn teamleden vragen een vraag voor een socratisch gesprek te formuleren.' En het uitvoeren? Annelies geeft aan dat ze haar team 'veel, ja heel veel ruimte zal geven.' 'Al zijn het maar twee teamleden die mee willen doen, ze moeten dan wel fungeren als vliegwiel om de rest mee te krijgen.'

Een heikel punt vormt het rooster. 'Eigenlijk moeten alle basisschooldirecteuren van Nederland de hoofden bij elkaar steken en kijken naar het totaal aantal uren dat per vak op jaarbasis gegeven moet worden. Als je deze clustert, creëer je ruimte om onderwijskunstexempels uit te voeren', zegt Annelies daarover.

'Overwogen moet worden waar een exemplaar het beste kan worden uitgevoerd', stelt ze. 'Is

De inhoud vraagt het om haar blanco tegemoet te treden. Het IQ is niet van belang.

dat Loevestein? Dan moet je daarheen! Met het veldboekje moet je natuurlijk het veld in. Heb je het speellokaal nodig? Gebruik het!

Een mogelijkheid om binnen school meerdere exemplaren aan te bieden? Annelies: 'Laat kinderen kiezen. Natuurlijk worden de jaargroepen dan gemixt. Je leert niet alleen, je leert met elkaar.'

Van pierebadje naar kweekvijver

'Met alleen een cursus aanhoren komt het nog niet in de klas. Je moet het gaan doen. Daarbij moet je mensen begeleiden.' Dat is voor Annelies de motivatie geweest om na de Basis cursus de Trainersroute te gaan volgen. 'Als trainer kun je als een helikoptertje erboven vliegen en mensen coachen waar ze het nodig hebben.' Annelies benadrukt het belang van goede netwerken. 'Je moet blijven begeleiden. Eigenlijk moeten afstudeerders binnen een netwerk blijven. Na het eerste jaar "survivalen" moeten we ze terughalen en laten reflecteren op de praktijk.' Ze wil zich blijven inzetten om onderwijskunst een goede plaats binnen de opleiding te geven. 'We zijn bezig met het opzetten van een onderwijskunstminor, een afgebakend opleidingsdeel. Wellicht komt er ook een postnietieel traject.'

Annelies ziet de docentenopleiding deels als pierebad en deels als echte kweekvijver. 'Vanaf het derde leerjaar op de pabo moeten we de studenten voorzichtig laten kennismaken met onderwijskunst. Ze moeten het ervaren en het mooie ervan gaan inzien. Daarom wil ik in de theoriecolleges ook meer van onderwijskunst laten zien. Het kan door stukjes exemplaar ('glimpen') uit te voeren en daarop te reflecteren.' In het vierde jaar komen de studenten in de echte kweekvijver terecht. Dat mondt uit in een afstudeerproject over een onderdeel binnen de onderwijskunstminor.'

Het hart raken

Wat maakt Annelies zo gedreven om onderwijskunst binnen het christelijk basisonderwijs en binnen de docentenopleiding een goede plaats te geven? 'Qua competenties verschillen we niet van een openbare school. Ik geloof niet in competenties als de kern van het onderwijs. Het is net een apotheek: middeltje zus en middeltje zo. Maar de patiënt is meer. Het gaat om de mens als totaliteit. Onderwijskunst raakt met haar inhouden het hart. Het hart van kinderen en van docenten, persoonlijk en met elkaar. En ja, iets wat je hart heeft, daar ga je voor.'